

Valtiovarainministeriö
www.lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntönnö 31.7.2018, VM/134/03.01.00/2018

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Hansel Oy-nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamiseksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Suomen Kuntaliitolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Hansel Oy-nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamiseksi. Esityksessä ehdotetaan lakia muutettavaksi siten, että yhtiön asiakkaina voisivat olla nykyisten asiakkaiden lisäksi kunnat, kuntayhtymät ja muut kuntien hankintayksiköt, evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko ja Keva. Lisäksi lakia ehdotettaisiin muutettavaksi siten, että Hansel Oy:n osakkeenomistajina voisivat olla muutkin kuin valtio. Määräaika lausunnon toimittamiselle on 31.8.2018.

Suomen Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa seuraavaa:

Yleiset huomiot

Suomen Kuntaliitto pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Se mahdollista Kuntaliiton omistuksessa olevan KL-Kuntahankinnat Oy:n sulautumisen Hansel Oy:öön yhtiöiden omistajien sopimalla tavalla.

Lakiluonnos on kirjoitettu ytimekkäästi, ja siitä käy selkeästi ilmi, miksi lakia ollaan muuttamassa. Kuntaliiton suurimmat huomiot keskittyvätkin pykäläehdotusten ja yksityiskohtaisten perustelujen muotoiluun sekä eräisiin muihin yksityiskohtiin. Niitä käsitellään seuraavaksi tarkemmin.

Lakiehdotus ja yksityiskohtaiset perustelut

Omistajaohjaus

Lakiluonnoksen 1 §:ssä todetaan, että yhtiön omistajaohjausta koskevaan päätöksentekoon ja omistajaohjaukseen sovelletaan valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annettua lakia (1368/2007).

Lakiluonnoksen 1 §:n perusteluissa mainitaan, että valtiovarainministeriö vastaisi edelleen yhtiön omistajaohjauksesta ja että yhtiön yhtiöomistusta koskevaan päätöksentekoon ja omistajaohjaukseen sovellettaisiin edelleen valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annettua lakia. Valtio omistaa perustettavasta yhtiöstä enemmistön ja se luonnollisestikin harjoittaa omistukseen perustuvaa omistajaohjausta yhtiöön. Suomen Kuntaliiton tullessa yhtiön vähemmistöosakkaaksi myös se harjoittaa yhtiöön vähemmistöosakkaan omistajaohjausta mm. nimittämällä edustajansa yhtiön hallitukseen ja ohjeistamalla hallituksen jäseniä. Tämä olisi syytä lisätä pykälän perusteluihin.

Asiakkaat

Lakiluonnoksen 3 §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että "yhtiön asiakkaina ovat lisäksi kunnat, kuntayhtymät, sekä muut kuntien hankintayksiköt, evankelisluterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä näiden seurakunnat." 3 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että yhtiön asiakas voi olla mm. julkisoikeudellinen laitos tai Keva.

Kuntaliitto huomauttaa, että valtion ja kuntien hankintayksiköt ovat erilaisessa asemassa suhteessa Hansel Oy:n käyttöveloitteeseen: Valtion talousarviosta annetun lain (432/1988) 22a §:ssä säädetään valtion talousarviolouden piirissä olevien virastojen ja laitosten hankinnoista ja velvollisuudesta toteuttaa hankintansa yhteishankintasopimuksia käyttäen. Kyseinen lainsäädäntö ei ulotu kuntiin. Kunnilla on näin ollen perustuslain 121 §:n mukaiseen itsehallinto-oikeuteensa perustuva oikeus päättää käyttävätkö ne yhtiön palveluita vai eivät.

Näin ollen Kuntaliitto toteaa, että lakiluonnoksen 3 §:ää tulisi muuttaa siten, että kunnat, kuntayhtymät ja muut kuntien hankintayksiköt sekä evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko seurakuntineen siirretään 3 §:n 2 momenttiin, jossa luetellaan ne asiakkaat, jotka voivat olla yhtiön asiakkaita. Näin ollen pykälä selvyiden vuoksi rakenteellisesti jaoteltaisiin niihin, joihin palveluiden käyttövelvollisuus voidaan ulottaa ja niihin, joihin käyttövelvollisuutta ei voida ulottaa. Kuntaliitto ehdottaa, että kyseistä pykäläehdotusta muutettaisiin seuraavasti (tummennetulla lisätyt/muutetut):

3 § 2 mom.

”Yhtiön asiakas voi lisäksi olla:

1) kunta ja kuntayhtymä sekä muu kunnan hankintayksikkö

2) evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä näiden seurakunnat

3) julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu julkisoikeudellinen laitos, jos tämän pykälän 1 momentissa tai **2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu hankintayksikkö:**

- a. rahoittaa sitä pääasiallisesti;
- b. nimeää sen johdon; taikka
- c. nimeää yli puolet sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä;

4) vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö, joka on Suomen valtion taikka kunnan tai kuntien yhdessä kokonaan omistama; taikka

5) Suomessa toimiva Euroopan unionin erillisvirasto **sekä**

6) Keva.”

Lisäksi Kuntaliitto tuo esiin jo aiemmin valmistelussa nostamansa asian siitä, että 3 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi selkeästi tuoda esiin valtion ja kuntien erilainen asema suhteessa uuden Hansel Oy:n käyttämiseen. Kuntaliitto ehdottaa, että 3 §:n perusteluja täsmennetään tämän osalta seuraavasti:

”Valtion talousarviosta annetun lain (432/1988) 22a §:ssä säädetään valtion talousarviolouden piirissä olevien virastojen ja laitosten hankinnoista ja velvollisuudesta toteuttaa hankintansa yhteishankintasopimuksia käyttäen. Kyseinen lainsäädäntö ei ulotu kuntiin. Kunnilla on perustuslain 121 §:n mukaiseen itsehallinto-oikeuteensa perustuva oikeus päättää, käyttävätkö ne yhtiön palveluita vai eivät.”

Lakiluonnoksen 3 §:n perusteluissa todetaan lisäksi, että ”Muulla kunnan hankintayksiköllä tarkoitettaisiin kuntakonserniin kuuluvia liikelaitoksia, jotka ovat julkisista hankinnoista annetun lain mukaisia hankintayksiköitä.” Kuntaliitto toteaa, että kuntalain 65 §:n mukaan kunnallinen liikelaitos toimii kunnan tai kuntayhtymän osana. Näin kunnalliset liikelaitokset ovat osa kunnan tai kuntayhtymän omaa organisaatiota eikä Kuntaliiton käsityksen mukaan niistä ole tarpeen todeta laissa erikseen. Kuntien ja kuntayhtymien yhdessä perustama liikelaitoskuntayhtymä on itsenäinen oikeushenkilö, joka on kuntayhtymä, joka voisi ehdotuksen mukaan myös olla Hanselin asiakas. Kunnallisten yhtiöiden asema sen sijaan tulee huomioida 3 §:n 2 momentissa edellä esitetyllä tavalla.

Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset otsikon alla viitataan toiseen eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen HE 63/2017 vp. Kuntaliiton käsityksen mukaan kyseinen hallituksen esitys ei liity nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen ja ehdottaa kyseisen kappaleen poistamista tai ainakin sen siirtämistä yleisperusteluihin nykytilaa käsittelevään osioon.

Lopuksi

Suomen Kuntaliitto pitää uuden Hansel Oy:n perustamisessa ja tulevassa toiminnassa tärkeänä, että kunnat otetaan heti lain voimaantultua mukaan uuden Hanselin asiakastoimintojen kehittämiseen tasavertaisina kumppaneina. Kuntien hankintatarpeet ja -käytännöt eroavat valtion hankintakäytännöistä ja KL-Kuntahankinnat Oy:n palveluksessa olevat hankinta-ammattilaiset ja siirtyvä puitesopimuskanta tuovat mukanaan tätä tärkeää näkökulmaa uuteen yhtiöön.

Esityksen vaikutusarvioinnissa on tuotu esiin lakiluonnoksen vaikutuksia paikallisiin markkinoihin ja pienten- ja keskisuurten yritysten asemaan yhteishankinnoissa. Kuntien ja kuntayhtymien sekä seurakuntien hankintavolyymien ja ostovoiman yhdistäminen valtion hankintavolyymiin tuo uuden Hanselin toimintaan entistä vahvemman alueellisen elementin. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että paikallista ja alueellista elinvoimaa koskevaan tarkasteluun kiinnitetään erityistä huomiota uuden Hanselin toiminnassa ja pyritään aktiivisesti toimimaan siten, että alueellinen elinvoima säilyy.

SUOMEN KUNTALIITTO

Jari Koskinen
toimitusjohtaja

Katariina Huikko
johtava lakimies

